

Βιβλία με παραμύθια

Για το χτες και το σήμερα, για το τώρα και το αύριο

Του Β.Δ. Αναγνωστόπουλου, ομότιμου καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Οι αλήθειες της ζωής έχουν ρίζες στα πολύ παλιά χρόνια, τότε που ο άνθρωπος ζούσε ως κυνηγός και συλλέκτης καρπών από τη Φύση κι έβρισκε ασφάλεια μέσα στα σπήλαια και τις ιστορίες που έλεγε τα βράδια. Σήμερα ζει σε μεγάλες πόλεις και μέσα σε μια δαιμονική τεχνολογία που είναι ευλογία αλλά και κατάρα, κάποτε. Μα πάντα αρέσκειται να ακούει παραμύθια για το χτες που αναφέρονται και στο τώρα και παραμύθια για το σήμερα που δείχνουν και το μέλλον του, όπως τα δύο παρακάτω, λαϊκό και έντεχνο.

Άλλωστε το παραμύθι είναι μια φανταστική διήγηση, κινείται έξω από ορισμένο τόπο και χρόνο, κάνει τα αδύνατα δυνατά και τα ανύπαρκτα υπαρκτά, ψυχαγωγεί και στο βάθος των γεγονότων προειδοποιεί και παραδειγματίζει.

«Η Καρακατσού και οι δράκοι» ανήκει στα μαγικά παραμύθια: Ένας βασιλιάς είχε τρεις γιους κι όταν ήρθαν σε ηλικία γάμου τους έδωσε το τόξο του και από μια σαίτα και τους είπε: «Θα σαϊτέψετε και σε όποιον τόπο πέσει η σαίτα, αν τύχει εκεί κοντά κι είναι κανένα κορίτσι, μα όμορφο, μα άσκημο, μα καλό, μα κακό, εκείνο θα πάρετε να κάνετε γυναίκα σας». Η πρώτη σαίτα έπεσε κοντά σε μια πανάσκημη, η δεύτερη σε μια τεμπέλα και η Τρίτη κάθισε στον ορίζοντα. Ο τρίτος γιος τότε ξεκίνησε να πάει να τη βρει. Μετά από δρόμο πολύ είδε μια πέρδικα να κρατάει στο ράμφος της τη σαίτα που αναζητούσε, ήταν η Καρακατσού, που όταν έμπαινε μέσα στο σπίτι γινόταν μια όμορφη κοπέλα, με πατέρα κι αδελφία δράκους. Ήταν μαγεμένη από μια μάγισσα. Την ακολουθεί στο σπίτι της, μπαίνει μέσα το βασιλόπουλο και βλέπει μια πανέμορφη κοπέλα. Πώς θα γλιτώσει το παλικάρι από τους δράκους; Έδινε ένα φιλί στο παλικάρι και μεταμορφωνόταν σε χτενάκι και ό,τι ζητούσε από ένα μυγαλάκι, ένα φουντουκάκι κι ένα καρυδάκι, που της τα είχε δώσει η μάνα της, εκείνα έτρεχαν να της το φέρουν. Φεύγουν κρυφά για το παλάτι

του βασιλιά, τους κυνηγούν τ' αδελφία της οι δράκοι και ο πατέρας, αντιμετωπίζουν πάρα πολλές δυσκολίες... κάποτε όμως φτάνουν, και η Καρακατσού όταν λύνονται τα ζόρκια γίνεται μια πολύ όμορφη κοπέλα... κι έγιναν γάμοι και χαρές...

Αξίζει να σημειωθεί ότι πρόκειται για μια καλογραμμένη παραμυθιακή διήγηση, λιτή στο λόγο, πλούσια σε γεγονότα, με περιπέτειες, κοινά μοτίβα πλοκής και αφήγησης (όπως ο βασιλιάς και οι τρεις γιοι του, οι δράκοι, τα μαγικά αντικείμενα, οι μεταμορφώσεις κ.ά.), καθώς και εντεινόμενη αγωνία για την τύχη των δυο παιδιών που αγαπιούνται και θέλουν να παντρευτούν. Ιδιαίτερα, επίσης, εντυπωσιακή είναι η εικονογράφηση από τη Λία Φωτιάδου, που ζωντανεύει με πολύ χρώμα και ολοσέλιδες εικόνες το κείμενο. Μέσα στην αφήγηση υποβάλλονται ιδέες, όπως η πάλη μεταξύ καλού και κακού, η νίκη του καλού και η δύναμη της αγάπης. Είναι οι πανανθρώπινες ιδέες και αξίες που μας προικοδοτεί ένα λαϊκό παραμύθι, όπως «Η Καρακατσού και οι δράκοι» του Βαγγέλη Γονιδάκη!

Σύγχρονο παραμύθι ή έντεχνο λέγεται αυτό που γράφεται από συγγραφέα της εποχής μας σε αντίθεση προς το λαϊκό που παραπέμπει στο παλιό παραμύθι, των προγόνων, του παππού, της γιαγιάς και άλλων ανώνυμων λαϊκών παραμυθιάδων.

Είναι εύλογο να αναφέρεται σε σύγχρονα θέματα, στον σύγχρονο άνθρωπο, τα όνειρα και τη ζωή του και στα προβλήματα του, όπως είναι η ρύπανση, ο καταναλωτισμός, η τεχνοκρατία, η παγκοσμιοποίηση, ο ρατσισμός, η απληστία, η φτώχεια, οι κοινωνικές σχέσεις, η βία, το bullying κ.ά.

«Ο Πρασινοκαπελάκης και η θυμωμένη πόλη» της Λότης Πέτροβιτς-Ανδρουτσόπουλου (εκδόσεις Σαίπη, Αθήνα 2022, σελ.30) είναι ένα τρυφερό και «αγωνιστικό» σύγχρονο παραμύθι απευθυνόμενο σε παιδιά ηλικίας από 5 ετών και πάνω και με κέντρο της ιστορίας την πόλη που ζουν: Ένα αγόρι που ζει δίπλα στο δάσος και φοράει πάντα ένα πράσινο καπέλο, ο Πρασινοκαπελάκης (όπως λέμε Κοκκινোসκουφίτσα), μια μέρα έρχεται στην πόλη για να δει τη γιαγιά του, που ζει ολομόναχη και να της φέρει μια νόστιμη πίτα. Κατέβηκε από το λεωφορείο, ήταν νωρίς το πρωί, κάθισε λίγο σ' ένα παγκάκι της πλατείας κι έλεγε «τι χάλια έχει ετούτη η πόλη». Τότε ακούει μια φωνή «όλο θυμό και παραπονιόταν κι αναστάναζε». Ήταν η φωνή της πόλης! Κι άρχισε να λέει τα πέντε παράπονά της στον Πρασινοκαπελάκη: κυκλοφοριακό... καθαριότητα... μουτζούρωμα τοίχων... ηχορύπανση... έλλειψη πρασίνου... Όλα αυτά τα θυμωμένα λόγια θα τα εξιστορούσε στη γιαγιά του, « που ήταν και παραμυθού , μπορεί

να σκάρωνε κανένα παραμύθι για ταδικαιώματα και τα παράπονα της πόλης»...

Αυτό που ιδιαίτερα ξεχωρίζει, πέρα από την αλληγορία και το συμβολισμό, είναι ο καλοδουλεμένος αφηγηματικός λόγος, λιτός, κατανοητός, ανταποκρινόμενος στις νοητικές και ψυχικές ανάγκες του μικρού παιδιού, που ωστόσο ενεργοποιεί το συναισθηματικό, κυρίως, κόσμο του.

Ο τρόπος αυτός μέσα από μια εικονογραφική γλώσσα, που μιλάει στην καρδιά των παιδιών, με μικρές προτάσεις και διάλογο ξεσπκάνει τη φαντασία τους και αντιλαμβάνονται σε ένα άλλο επίπεδο τη ζωή τους. Ασφαλώς ο καμβάς της ιστορίας πάνω στον οποίο σπίνεται όλο το σκηνικό λειτουργεί συνειρμικά θυμίζοντας γνωστά μοτίβα, πρόσωπα, γεγονότα, περίγυρο κ.ά. Τα οικεία πράγματα κάνουν αξιόπιστη την παιδική ιστορία. Επίσης η ολοσέλιδη εικονογράφηση του Νίκου Γιαννούπουλου ζωντανεύει την ιστορία και κάνει το βιβλίο πολύ ελκυστικό, δίνοντας χαρά στα μικρά παιδιά.

Η Πέτροβιτς-Ανδρουτσόπουλου, γνωστή σε μικρούς και μεγάλους, είναι συγγραφέας με πλούσιο συγγραφικό έργο (πάνω από 70 βιβλία), έργα της έχουν μεταφραστεί σε ξένες γλώσσες, έχει τιμηθεί με πολλές διακρίσεις και πολλά βραβεία ελληνικά και διεθνή και από το 2015 είναι επίτιμο μέλος της IBBY (της Διεθνούς Οργάνωσης Βιβλίων για τη Νεότητα). Η προσφορά της σημαντική και αξιοζήλευτη στο παιδικό και εναντίον βιβλίο αλλά και στη θεωρητική τεκμηρίωση της παιδικής/εναρτικής λογοτεχνίας.

Το σύγχρονο παραμύθι «ο Πρασινοκαπελάκης και η θυμωμένη πόλη», με την οικειότητα της αφήγησης και την εύλογη εικονογράφηση ασφαλώς αρέσει στους μικρούς μας φίλους και δίνει και στους γονείς κατάλληλη αφορμή να συζητήσουν με τα παιδιά τους για τα δικαιώματα της πόλης και θέματα, που απασχολούν μικρούς και μεγάλους. Σημαντική προσφορά του παραμυθιού και σημαντικό κέρδος για τους αναγνώστες!